

Briuselis, 2024 m. lapkričio 15 d.
(OR. en)

15564/24

SOC 831
EMPL 568
EDUC 418
ECOFIN 1287

PRANEŠIMAS

nuo:	Užimtumo komiteto
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	EMCO atlikta Rekomendacijos dėl individualių mokymosi sąskaitų įgyvendinimo apžvalga. Pagrindinės gairės – <i>Pritarimas</i>

Delegacijoms pridedama Užimtumo komiteto politikos analizės grupės (EMCO PAG) atlikta 2022 m. Tarybos rekomendacijos dėl individualių mokymosi sąskaitų įgyvendinimo apžvalga; jos išvadoms EPSCO taryba turi pritarti 2024 m. gruodžio 2–3 d. posėdyje.

1 priedas. Konkrečioms šalims skirtos išvados pateikiamos dok. 15564/24 ADD 1.

**EMCO PAG atlikta 2022 m. Tarybos rekomendacijos dėl individualių mokymosi sąskaitų
[IMS] įgyvendinimo apžvalga**

Pagrindinės gairės Tarybai

A. IVADAS

Užimtumo komitetui (EMCO) pavesta stebėti pažangą, padarytą įgyvendinant Tarybos rekomendaciją dėl individualių mokymosi sąskaitų (IMS).

Pirmą kartą Tarybos rekomendacijos įgyvendinimas apžvelgtas 2024 m. spalio 29–30 d. Briuselyje – apžvalgą atliko EMCO politikos analizės grupė (EMCO PAG). Be to, kad buvo aptarta, kokia apimtimi valstybės narės atsižvelgė į Tarybos rekomendacijos gaires, 2024 m. apžvalga suteikė galimybę IMS sistemos neįgyvendinančioms valstybėms narėms prisidėti prie daugiašalio pasikeitimo nuomonėmis. Atliekant 2024 m. apžvalgą buvo įvertinta pažanga, kurią padarė 14 valstybių narių, atrinktų apžvalgai remiantis šiuo metu taikoma arba konkrečiai planuojama taikyti IMS sistema.

Prieš atliekant apžvalgą, **visos 27 valstybės narės užpildė įsivertinimo klausimą, kurio tikslas – įvertinti, koks yra Tarybos rekomendacijos įgyvendinimo lygis tose valstybėse narėse**, daugiausiai dėmesio skiriant pagrindiniams pokyčiams ir būsimiems planams įgyvendinti IMS sistemą ir pasiekti Rekomendacijos tikslus, t. y.: 1) užtikrinti paramą visiems darbingo amžiaus suaugusiesiems, kad jie galėtų pasinaudoti mokymosi / mokymo galimybėmis, ir 2) teikti daugiau paskatų asmenims ir stiprinti jų motyvaciją siekti dalyvauti mokymo veikloje. Pagrindinis tikslas buvo surinkti informacijos, kad būtų galima apžvelgti pradinę padėtį ir įvertinti planų, susijusių su pagrindinėmis Rekomendacijos dėl IMS dalimis, įgyvendinimo arba rengimo lygį valstybėse narėse. Apžvalga siekta įvertinti, koks yra Tarybos rekomendacijos įgyvendinimo lygis valstybėse narėse, daugiausia dėmesio skiriant penkiems pagrindiniams aspektams: **1) taikomos / numatytos IMS sistemos ypatybės; 2) konkrečiai su IMS susijusios politikos elementams; 3) galimybių atveriančiai sistemai, 4) paramos priemonėms ir 5) finansavimui.**

Dabartinės pagrindinės gairės yra paremtos tos apžvalgos rezultatais, o **priede pateikiamos konkrečioms šalims skirtos išvados.**

B. IGYVENDINIMO PAŽANGA

Šiuo metu keliose valstybėse narėse labai trūksta darbo jėgos ir įgūdžių, todėl itin svarbu didinti suaugusiųjų dalyvavimą mokymosi veikloje. 2022 m. ES tik 39,5 % suaugusiųjų per ankstesnius 12 mėnesių dalyvavo mokymosi veikloje; tai 20,5 procentinio punkto mažiau už pagrindinį tikslą iki 20230 m., kuris yra toks – siekti, kad 60 % suaugusiųjų kasmet dalyvautų mokymosi veikloje.

Rekomendacija dėl IMS siekiama suteikti platesnių galimybių suaugusiesiems, stiprinti jų motyvaciją ir teikti jiems daugiau paskatų dalyvauti mokymosi veikloje – tai yra svarbu, be kita ko, žaliosios ir skaitmeninės pertvarkų kontekste, taip pat atsižvelgiant į dabartines demografines tendencijas.

Apžvalgos rezultatai parodė, kad, atsižvelgiant į tai, jog Tarybos rekomendacija buvo priimta 2022 m., **pažanga ją įgyvendinant yra vis dar yra ankstyvame etape ir įvairiose valstybėse narėse skiriasi**, tačiau tam tikri bendri pokyčiai jau pastebimi. **Maždaug pusė valstybių narių turi IMS arba konkrečių planų įdiegti IMS sistemą. Dar dvi valstybės narės nagrinėja galimybę ją įdiegti ateityje.** Likusios valstybės narės Rekomendacijos tikslų šiuo metu siekia kitomis priemonėmis.

Rekomendacijos nuostatos **daugumoje valstybių narių jau pradėtos arba bus pradėtos** praktiškai įgyvendinti **pirmiausia išbandant IMS sistemą**, siekiant ją išplėsti ateityje. Kitos teisinės nuostatos, taikomos Rekomendacijos tikslams pasiekti, yra segmentuotos ir visų pirma orientuotos į konkrečias gyventojų grupes.

Kalbant apie konkrečiai su IMS susijusios politikos elementus, **visuotinumą (t. y. galimybė naudotis visiems darbingo amžiaus suaugusiems asmenims) pastebimas tam tikrose IMS sistemose**, o kelios valstybės narės planuoja tai užtikrinti ateityje; vis dėlto **perkeliamumas (t. y. galimybė išlaikyti teises į mokymosi sąskaitas nepriklausomai nuo bet kokio su darbo vieta ar statusu darbo rinkoje susijusio pasikeitimo) ir teisių į mokymą kaupimas tam tikrą laikotarpį nagrinėtose sistemose tebėra menkas**. Tiek IMS, tiek kitų mokymo paslaugų teikimo būdų atveju **ypatingas dėmesys skiriamas skaitmeniniams ir žaliesiems įgūdžiams**.

Galimybių atveriančios sistemos komponentai (t. y. profesinis orientavimas, įgūdžių patvirtinimas, nacionalinis mokymosi galimybių registras, mokamos mokymosi atostogos, paramos mokymui integravimas į bendrą nacionalinį skaitmeninį portalą) iš esmės nėra visiškai integruoti. Išimtis – **bendras nacionalinis skaitmeninis portalas, kuris jau sukurtas arba planuojamas sukurti visose valstybėse narėse, kurios turi arba planuoja įgyvendinti IMS sistemą**.

Beveik visos valstybės narės IMS sistemai kurti, išbandyti ar taikyti naudoja ar naudos ES lėšas arba priemones. Tačiau sistemos **finansavimo tvarumas** šiuo metu nėra visiškai užtikrintas. Teigiamas aspektas yra tas, kad plačiai įtraukti **suinteresuotieji subjektai**, visų pirma kuriant IMS sistemą.

1. Individualiosios mokymosi sąskaitos

IMS sistemą yra įdiegusios arba turi konkrečių planų tokią sistemą ateityje įdiegti iš viso 14 valstybių narių, tačiau dvi iš tų valstybių narių praneša apie jau įdiegtas nacionalines IMS sistemas, o dar dvi valstybės narės neseniai ėmėsi pertvarkyti arba pertvarko esamą sistemą į IMS sistemą. **Dauguma planuoja pirmiausia išbandyti šią sistemą ar jau pradėjo tai daryti**: dviem atvejais tai susiję su konkrečios rūšies įgūdžiais (skaitmeniniais) ir vienu atveju – su konkrečiu sektoriumi (statyba). Kitos dvi valstybės, turėdamos omeny konkrečius planus ar variantus, stengiasi sukurti nacionalinę IMS sistemą. Yra ir **viena regioninė sistema**, turinti panašių savybių kaip IMS sistema.

Be to, dar dvi valstybės narės pranešė jokių konkrečių planų neturinčios, tačiau jos svarsto, ar tokią IMS sistemą būtų įmanoma įdiegti.

2. Kitos mokymo tikslais taikomos teisinės nuostatos

Kalbant apie teisines sistemas, visos valstybės narės pranešė apie kitas mokymo tikslais taikomas teisines nuostatas. Daugeliu atvejų tai susiję su tam tikromis teisėmis dalyvauti mokymosi programose ir mokymo galimybėmis, suteikiamomis konkrečioms gyventojų grupėms. Šiame kontekste šešios valstybės narės pranešė, kad mokymo galimybes nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu suteikia kuponų forma. Kitos sistemos apima mokymosi korteles, tobulinimosi trajektorijas ar kitokiu būdu teikiamas mokymo paslaugas. Kai kurios valstybės narės paminėjo turinčios regionines ar vietines mokymo sistemas.

Mokymo galimybėmis siekiama ugdyti konkrečių **rūšių įgūdžius** – skaitmeninius, žaliuosius, kalbų įgūdžius, pagrindinius įgūdžius, ir siūlomas mokymo galimybes pritaikyti atsižvelgiant į konkrečių įgūdžių trūkumą, apie kurį praneša darbdaviai arba kuris yra nustatytas remiantis kitais duomenimis.

Mokymui skirta parama daugiausia orientuojama į bedarbius, dirbančiuosius (tam tikromis sąlygomis), visus darbingo amžiaus suaugusiuosius arba savarankiškai dirbančius asmenis, taip pat į darbdavius, o keliose valstybėse narėse – ir konkrečiai į MVI.

Šiame kontekste kelios valstybės narės atkreipė dėmesį į socialinių partnerių ir kolektyvinių sutarčių vaidmenį.

Be paties mokymo, dažnai siūlomos ir kitos paslaugos, pavyzdžiui, profesinių žinių ir įgūdžių **patvirtinimas, taip pat konsultavimas ir orientavimas**. Daugelyje valstybių narių tam tikra **teisė į mokymą ar mokymąsi** yra paminėta darbo kodekse, kolektyvinėse sutartyse ar kituose dokumentuose, taip pat plačiai pranešama apie kai kurias **mokamų mokymosi atostogų** formas. Dviejose valstybėse narėse tam tikromis sąlygomis siūlomos mokesčių lengvatos arba išlaidų, susijusių su mokymu, grąžinimas. Kelios valstybės narės taip pat nurodė skatinančios mokymosi visą gyvenimą kultūrą ir tęstinį profesinį rengimą ir mokymą.

Tolesni 3–7 skirsniai yra konkrečiai susiję su esamomis arba planuojamomis IMS sistemomis ir yra susiję su 14 valstybių narių, kurių atžvilgiu buvo atlikta apžvalga.

3. Konkrečiai su IMS susijusios politikos elementai

Daugumoje valstybių narių pranešama apie IMS visuotinumą, t. y. galimybę jomis naudotis visiems darbingo amžiaus suaugusiesiems, ir apie suteikiamas teises į mokymą, taip užtikrinant galimybę dalyvauti platesnio pobūdžio mokymuose. Socialiniai partneriai ir suinteresuotieji subjektai kai kuriose valstybėse narėse buvo įsitraukę jau sistemos rengimo etape. Tačiau, kalbant apie **perkeliamumą ir kaupimo sąlygas**, vis dar tikimasi tam tikros pažangos, o kelios valstybės narės pranešė, kad šių dalykų įgyvendinti neįmanoma arba jos to nesvarsto.

Iki šiol **IMS visuotinumą užtikrintas arba bus užtikrintas septyniose valstybėse narėse**. Likusios IMS sistemos bent tam tikrą laikotarpį (pvz., **bandomuoju etapu**) orientuojamos į konkrečius suaugusiųjų pogrupius. Dažniausios tikslinės gyventojų grupės yra šios: dirbantys asmenys arba bedarbiai, be kita ko, taikant papildomas sąlygas, pvz., susijusias su sektoriumi, išsilavinimo lygiu arba nedarbo trukme, ir asmenys, kurių pajamos nesiekia tam tikro dydžio.

Kalbant apie **visų susijusių suinteresuotųjų subjektų įsitraukimą**, dauguma valstybių narių pranešė, kad IMS ir teisinės sistemos projektus rengė glaudžiai bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais. Kitose valstybėse narėse numatytas aktyvus bendradarbiavimas su įvairių socialinių partnerių, profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijų atstovais.

Kalbant apie **teisių į mokymą suteikimą** kiekvienos IMS atveju, valstybės narės siūlo skirtingus sprendimus. Teisių apimtis labai skiriasi, nes kai kuriose valstybėse narėse jos skiriamos vieniems metams, o kitose – trejiems ar penkeriems metams. Be to, kai kurios valstybės narės nurodo, kad visą arba dalį mokesčio už kursus gali mokėti mokymu suinteresuotas asmuo.

Kalbant apie **papildomų teisių suteikimą asmenims, kuriems labiausiai reikia kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo**, šiuo metu dauguma valstybių narių papildomų individualių teisių į mokymą pagal IMS sistemą nesuteikia. Tačiau pažeidžiamos grupės mokymo galimybėmis gali pasinaudoti per valstybinę užimtumo tarnybą (VUT), dalyvaudamos įgyvendinant aktyvias darbo rinkos politikos priemones. Keliais atvejais suteikiamos papildomos teisės, o dar dviem atvejais numatyta, kad asmenys, kuriems labiausiai reikia kvalifikacijos kėlimo ir profesinio perkvalifikavimo, ateityje savo sąskaitoje galės naudotis papildomomis individualiomis mokymosi teisėmis. Šiuo metu trys valstybės narės šio aspekto nesvarsto.

Kai kuriose valstybėse narėse teisių **perkeliamumas** keičiant profesinę veiklą, t. y. keičiant darbą ar profesinį statusą, jau įtvirtintas, o kitose – planuojamas įtvirtinti. Keliose valstybėse narėse padėtis šiuo požiūriu vis dar neaiški. Tik dviem atvejais teisės dėl jų įgyvendinimo būdo negali būti perkeltamos.

Kalbant apie galimybę **kaupiti ir saugoti** individualias teises į mokymą, tik viena valstybė narė faktiškai leidžia tai daryti, o dar vienoje – kaupimas ir saugojimas įmanomi tik iš dalies. Trijose valstybėse narėse saugojimas neįmanomas, tačiau laikotarpis, per kurį galima pasinaudoti teise, yra palyginti ilgas. Šešiose valstybėse narėse kaupimas šiuo metu neįmanomas, tačiau tai lieka atviru klausimu būsimoms diskusijoms. Dviem atvejais kaupimas ir saugojimas bus išbandyti bandomajame etape.

Dauguma valstybių narių pabrėžia **mokymo aktualumą** darbo rinkai, ypatingą dėmesį skirdamos žaliajai ir skaitmeninei pertvarkoms, o kitos siūlo platesnes mokymo galimybes.

4. Galimybių atverianti sistema

Plačiai naudojamas viešasis nacionalinis IMS teisėms naudoti tinkamų mokymosi galimybių registras, tačiau atrodo, kad patvirtinimo galimybės nėra gerai integruotos į nagrinėtą IMS sistemą. Kiti komponentai, be kita ko, profesinis orientavimas, bendras nacionalinis skaitmeninis portalas ir mokamos mokymosi atostogos, užtikrinami vidutiniu lygmeniu ir yra galimybių juos patobulinti.

Dauguma valstybių narių siūlo **profesinio orientavimo** galimybes visiems darbingo amžiaus suaugusiesiems, daugiausia per vietos užimtumo tarnybas arba pagal kitus projektus. Kai kurios iš jų į IMS sistemą yra įtraukusios arba planuoja įtraukti profesinį orientavimą, o kitos tokią galimybę svarsto. Kelios valstybės narės kol kas šios galimybės nesuteikia.

Kalbant apie įgūdžių **patvirtinimą**, tik dviejose valstybėse narėse patvirtinimo galimybės plačiai prieinamos. Kitose valstybėse narėse įgūdžių patvirtinimas galimas tam tikromis sąlygomis arba jo aprėptis yra gana ribota. Tačiau keliose valstybėse narėse patvirtinimo galimybes, visų pirma IMS sistemoje, planuojama užtikrinti ateityje.

Daugelyje valstybių narių jau galima naudotis **viešuoju nacionaliniu** IMS teisėms naudoti tinkamų mokymosi **galimybių registru**. Keturiuose valstybėse narėse bendro viešojo nacionalinio registro šiuo metu nėra, o kitos planuoja tokį registrą sukurti.

Daugumoje valstybių narių bus galimas visiškas arba dalinis paramos mokymui integravimas į **bendrą nacionalinį skaitmeninį portalą**. Parengti būsimo integravimo planai, be kita ko, derinami su būsima IMS sistema arba su ja susieti.

Keturiuose valstybėse narėse yra galimybė visiems dirbantiems suaugusiesiems mokymo metu naudotis **mokamomis mokymosi atostogomis** arba taikyti pajamų pakeitimo nuostatas. Dviejose iš šių valstybių narių darbdaviai prie mokymo ar kvalifikacijos kėlimo prisideda finansiškai – tai gali apimti darbuotojams toliau mokamą atlyginimą mokymo metu. Penkiose valstybėse narėse galimybė naudotis mokamomis mokymosi atostogomis arba taikyti pajamų pakeitimo nuostatas numatyta tik iš dalies. Kai kurios valstybės narės kaip papildomą arba vienintelę galimybę siūlo nemokamas mokymosi atostogas. Dviejose valstybėse narėse teisė į mokamą profesinį mokymą ar net nemokamą profesinį mokymą teisės aktuose šiuo metu nėra įtvirtinta. Šiose valstybėse narėse vyksta diskusijos dėl galimybės nustatyti mokymosi atostogų galimybę, be kita ko, pagal IMS sistemą.

5. Paramos priemonės

Siekiant užtikrinti, kad IMS sistemos potencialas būtų išnaudotas kaip manoma geriau, kartu su ja turėtų būti taikomos paramos priemonės. Maždaug pusė valstybių narių reguliariai įgyvendina arba planuoja įgyvendinti **informuotumo didinimo kampanijas arba informavimo veiklą**. Kelios valstybės narės konkrečių planų, susijusių su jų komunikacijos veikla, dar neįgyvendina arba jų neturi – iš esmės dėl to, kad jos dar tik pradeda rengti savo pačių sistemas. Tik dvi valstybės narės praneša vykdančios gerai išplėtotą (vidutinio–aukšto ir aukšto lygio) informuotumo didinimo ir informavimo veiklą, kuri yra susijusi su jų jau įdiegtomis sistemomis arba yra grindžiama esamomis sistemomis.

Jau įdiegtų sistemų atveju rengiami platesnio masto renginiai, pavyzdžiui, konferencijos, ir naudojami kiti sklaidos kanalai, įskaitant reklamas televizijoje, spaudoje, radijuje, socialiniuose tinkluose ir (arba) viešajame transporte. Ši veikla orientuota ne tik į plačiąją visuomenę, bet, visų pirma, į mokymo paslaugų teikėjus ir darbdavius, o šios veiklos propagavimu rūpinasi vyriausybė, mokymo paslaugų teikėjai ar patys darbdaviai. Kitose valstybėse narėse informuotumo didinimo kampanijas ir veiklą planuojama vykdyti vos pradėjus taikyti sistemą; ši veikla gali apimti, pavyzdžiui, konferencijas, praktinius seminarus ir kitų rūšių renginius, informuotumo didinimo medžiagą ir reklamos kampanijas žiniasklaidoje bei socialiniuose tinkluose.

Panaši tendencija pastebima ir vykdant **stebėsenos ir vertinimo veiklą** – apytiksliai pusė valstybių narių stebėsenos veiklą vykdo reguliariai arba ją planuoja vykdyti. Maždaug penkiose valstybėse narėse vykdyti stebėseną ar net planuoti stebėsenos procesus dar per anksti. Tik mažuma valstybių narių turi nusistovėjusią stebėsenos ir vertinimo sistemą, kuri apima reguliarių ataskaitų teikimą ir vertinimų atlikimą.

6. Finansavimas

Iš esmės IMS sistemos finansavimo tvarumas nėra visiškai užtikrintas. Daugeliu atvejų dabartinis finansavimas daugiausia grindžiamas ES lėšomis ir bendru nacionaliniu finansavimu. Bendras finansavimas, grindžiamas viešųjų ir privačiųjų šaltinių deriniu, pripažįstant jo svarbą ateičiai, yra įtrauktas į sistemą arba tokia galimybė svarstoma kai kuriose valstybėse narėse.

Dauguma valstybių narių **tvaraus finansavimo** modelio neturi arba jo nėra suplanavusios ir numato jį išplėtoti sistemos rengimo etapu arba atlikus bandomosios sistemos rezultatų vertinimą. Siekdamos užtikrinti tvarumą, kelios valstybės narės jau svarsto tam tikrus variantus, pavyzdžiui, tam tikrą **socialinio draudimo pajamų dalį** skirti sistemai finansuoti, naudoti **sektorių fondus, paskolas mokymui**, viešąjį finansavimą ir (arba) **bendrą finansavimą viešojo ir privačiojo sektorių lėšomis**. Kalbant apie papildomą finansavimą, svarstoma darbdavio ir (arba) asmens **bendro finansavimo** galimybė.

Galimybių atveriančios sistemos tvarumas daugiausia susijęs su **bendro nacionalinio skaitmeninio portalo** priežiūra – tai užtikrinama vidaus lygmeniu.

Beveik visos valstybės narės IMS sistemai kurti, išbandyti ar taikyti naudoja ar naudos **ES lėšas arba priemones**. ES lėšos visų pirma naudojamos bandomajai sistemai finansuoti, mokymo rengimui, portalo plėtojimui arba pagalbai kuriant sistemą. Kelios valstybės narės patvirtino, kad planuoja toliau naudoti ES lėšas, jei jos ateityje bus prieinamos.

7. Veiksminga informavimo veikla

Kadangi IMS sistema pradėta įgyvendinti neseniai arba yra tik planuojama įgyvendinti, daugumoje valstybių narių nebuvo įmanoma nustatyti IMS aprėpties ar naudojimo lygio. Vis dėlto, remiantis kai kurių valstybių narių duomenimis, darbingo amžiaus suaugusių gyventojų, turinčių galimybę mokytis ir (arba) dalyvauti mokymo veikloje, procentinė dalis labai skiriasi; tai, be kita ko, atspindi bandomajai IMS sistemai skirtų lėšų apribojimus.

C. IŠVADOS

Tarybos rekomendacijos dėl individualių mokymosi sąskaitų įgyvendinimo daugiašalės priežiūros apžvalga, kurią atliekant taip pat dalyvavo šiuo metu IMS sistemų neįgyvendinančios valstybės narės, parodė, kad **IMS nėra tik nauja finansavimo priemonė, bet veikiau mechanizmas, skirtas iš esmės peržiūrėti ir reformuoti suaugusiųjų mokymosi sistemą**. Apskritai 14 apžvelgtų valstybių narių yra tvirtai įsipareigojusios įgyvendinti IMS sistemą. IMS sistemą įgyvendinančios valstybės narės pademonstravo **platų IMS ir jų elementų supratimą ir informuotumą apie sritis, kuriose reikia dirbti ilgesniuoju laikotarpiu**. Be to, apžvalga tarp jų įkvėpė teigiamą mokymosi dvasią. Esama keleto bendrų teigiamų aspektų, pavyzdžiui, deklaruojamas **socialinių partnerių įtraukimas į IMS sistemų plėtojimą**. Apskritai apžvalga parodė, kad sėkmingam įgyvendinimui ir tolesnei pažangai reikia ne tik aktyvaus valstybių narių dalyvavimo, bet ir naudos gavėjų ir suinteresuotųjų subjektų centriniu ir vietos lygmenimis mąstysenos pasikeitimo, kad Rekomendacija dėl IMS galėtų tapti stipria reformų suaugusiųjų mokymosi srityje spartinimo priemone daugelyje valstybių narių.

1 priedas. 2024 m. EMCO PAG konkrečioms šalims skirtos išvados IMS srityje